

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nina Leš

**Retorična analiza govora predsednika Boruta Pahorja
o begunski problematiki**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nina Leš

Mentor: doc. dr. Andrej Škerlep

**Retorična analiza govora predsednika Boruta Pahorja
o begunski problematiki**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

*Zahvaljujem se
mentorju, doc. dr. Andreju Škerlepu,
za spodbudo, predloge in strokovno pomoč.*

*Iskrena hvala tudi družini ter fantu,
saj mi nenehno pomagata pri doseganju ciljev.*

Retorična analiza govora predsednika Boruta Pahorja o begunski problematiki

Diplomsko delo obravnava analizo govora predsednika Boruta Pahorja v parlamentu o aktualni begunski problematiki, ki je pestila Slovenijo vse od avgusta 2015. Z množičnimi prihodi beguncev se je začela destabilizacija, proti kateri so bili potrebni ukrepi, da Slovenija ne bi postala tako imenovani begunski »žep«. V pričujoči nalogi s pomočjo retorične analize analiziram govor predsednika Boruta Pahorja, pri čemer se nanašam na klasično in moderno retorično teorijo. Z analizo ugotavljam, da je predsednik Borut Pahor v svojem govoru pozitivno stabiliziral konkretne politične rešitve. Podal je konkretne argumente za dane rešitve in jasno označil probleme. Gre za enega izmed slogovno in retorično zelo dobrih govorov, ki težijo k enotnosti ter skupnemu reševanju problemov.

Ključne besede: »*begunska kriza*«, retorična analiza, govor, retorika, Borut Pahor.

Rhetorical analysis of speech of the president Borut Pahor on refugee issues

The diploma thesis deals with the analysis of the speech of the President Borut Pahor about the current refugee problems that has plagued Slovenia since August 2015. With the mass influx of refugees destabilization began against which action was required to Slovenia not to become a so-called refugee "pocket ". In the present diploma thesis, using rhetorical analysis, the speech delivered by President Borut Pahor is analyzed, referring to classical and modern rhetorical theory. The analysis concludes that the president Borut Pahor in his speech positively stabilized concrete political solutions. He gave concrete arguments for a given solution and clearly identified problems. It belongs to very good speeches, stylistically and rhetorically, which tend to unity and joint problem solving.

Keywords: »*refugee crisis*«, rhetorical analysis, speech, rhetoric, Borut Pahor.

KAZALO

1	UVOD	6
2	KLASIČNA RETORIKA	8
3	ETOS, PATOS, LOGOS	11
4	RETORIČNI ŽANRI	12
5	SLOG IN STILISTIKA.....	15
	5.1 Retorične figure.....	16
6	SODOBNA RETORIKA IN RETORIČNA KRITIKA.....	18
7	RETORIČNA ANALIZA GOVORA	20
	7.1 Borut Pahor	20
	7.2 Retorična situacija.....	21
	7.3 Analiza govora predsednika Boruta Pahorja o beguncih v parlamentu 5. novembra 2015.....	23
	7.4 Odzivi na govor.....	31
8	SKLEP.....	33
9	LITERATURA.....	35
	PRILOGA.....	37

UVOD

Govorna umetnost, pramati besedne umetnosti, ima v sebi zapisano zgodbo o tem, kako povemo in ne kaj povemo. Izgovorjena beseda je najhitrejša pot do človeka, saj potuje z zvočno hitrostjo in ko spregovorimo, postanemo govorniki ali pa ne postanemo, prepričamo ali ne prepričamo, ljudje nam verjamejo ali pa ne (Zupančič 2005, 5).

»Govorimo, torej smo in javno govorjenje je boj; ne boj, besedno znanje, boj za pozornost enega človeka, dveh, polne dvorane ljudi ali vsega človeštva pred televizijskimi zasloni v neposrednem prenosu našega govorjenja. Kakšen je govornik, takšni so poslušalci, kakor znamo govoriti, tako potem govorijo o nas« (prav tam).

Vse to je retorika.

Za samo temo diplomske naloge sem se odločila dokaj hitro. Namreč, umetnost retorike me zanima že vse od srednje šole, ko sem prvič slišala za mislece, kot sta Aristotel in Platon. Umetnost, kako prepričati ljudi, kako jih voditi in jim dati pogum. Umetnost besed, ki dajejo pomen stvarim in vplivajo na naše delovanje v vsakdanjem življenju. Retorika med seboj povezuje vse vrste umetnosti in je temelj za naše izražanje. Dolgo sem razmišljala, kakšen govor naj izberem. Želela sem, da bi ta izhajal iz slovenske politike. Namreč, zanimalo me je, ali so med nami kakšni dobri govorniki in kakšne posledice imajo njihovi govori za slovensko javnost. Tako sem naletela na govor Boruta Pahorja o aktualni migrantski problematiki. Namreč, vse od prejšnjega leta medije polnijo novice o tako imenovanem »begunskem valu«. Res je, da se je tema do zdaj že nekoliko polegla, vendar je zelo vplivala na odziv in delovanje Slovencev. S samo analizo govora sem želela opozoriti na probleme na področju odziva Slovenije na begunce, prav tako pa tudi, kako so na to reagirali vodilni ter kakšne so bile posledice.

V diplomski nalogi se bom ukvarjala z retoriko starih, s sodobno retoriko, s stanjem, ki je vladalo med begunsko krizo in še vlada ter z odzivi nanjo. Analizirala bom govor predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja v državnem zboru 5. novembra 2015, in sicer je bil to odziv državnemu zboru, ki ga je k temu tudi pozval.

Diplomsko delo bo razdeljeno na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu se bom dotaknila predvsem klasične retorike, kjer sprva opišem, kaj je retorika in zakaj je pomembna. Nadaljujem z retoriko starih, retoriko Aristotela in Platona. Sprva se dotaknem umetniških dokazov, kar kasneje privede do kanonov retorike. Veliko namenim tudi žanrom, slogu in stilistiki ter retoričnim figuram. Nadaljujem z retoriko 20. stoletja ter retorično kritiko, kar pa privede do analitičnega dela diplomske naloge. V tem delu bom sprva opisala življenje predsednika Boruta Pahorja in same razmere z begunci v Sloveniji pred izvedbo govora. Nadaljevala bom z analizo govora, pri čemer bom poskušala čim bolj natančno analizirati in razčleniti sam govor na podlagi že prej obdelane teorije klasične retorike. Za konec bom še povzela par odzivov na govor v medijih ter vse skupaj strnila v sklepu.

KLASIČNA RETORIKA

Beseda retorika izvira iz grške besede »*rhētorikē*«, ki je prišla v rabo v Sokratovem krogu v petem stoletju in se prvič pojavila v dialogu Platona »*Gorgias*«, napisanem nekje okrog leta 385 pr.n.št. (Kennedy 1994, 3).

Retorika kot metagovorica se je rodila iz latinskega pravdanja okoli leta 485 pred Kristusom. (Barthes 1990, 13). V starih kulturah je bila tesno spojena s človekovo duhovno ustvarjalnostjo, z njegovim načinom življenja, družbenimi razmerami, s političnim dogajanjem in spremembami ter ne nazadnje s samim razvojem kulture, ki so pripomogli k njenemu razvoju. Govorjena beseda je bila najprimernejši način izražanja duhovne in miselne ustvarjalnosti starih civilizacij ter edini njen posrednik (Smolej in Hriberšek 2006, 8).

Osnove retorike so že poznali v antični Grčiji, vendar so to v sistem klasične retorike povzeli in uredili šele stari Rimljani. V antični Grčiji namreč retorika ni imela teže znanstvene discipline, temveč je bila razumljena kot retorična umetnost, uporabljena predvsem za pedagoške namene (Škerlep 2009). Prvi učitelji so bili Empedokles, Koraks in Tisias (Barthes 1990, 13). Pomembne sledi v sami retoriki in njenem razvoju pa so pustili tudi Gorgias, Platon in Aristotel.

Sofisti so odločilno prispevali k razvoju retoričnih figur, prav tako pa tudi k uveljavitvi retorike v vsakdanjem življenju. Prvi so se zavedali pomena umetnih posegov v jezik in zavestno uporabljali slogovna sredstva ter retorične figure, s katerimi so povečali učinkovitost in vpliv govora. Eden izmed najvplivnejših predstavnikov sofistov je bil Gorgias, ki je retoriko definiriral kot »umetnost prepričevanja« (Smolej in Hriberšek 2006, 10).

Naslednji izmed velikih mislecev retorike je bil Platon, atenski aristokrat nekoliko ksenofobičen sovražnik demokracije (Crowley in Hawhee 2009, 10). Vsi njegovi dialogi so se dotikali retorike. Obravnaval je kar dve vrsti retorike: slabo in dobro (Kennedy 2001, 72). Slaba naj bi bila retorika sofistov – njen predmet je tisto, kar je verjetno; prava retorika naj bi bila filozofska retorika ali dialektika – njen predmet je resnica. Nasprotje med eno in drugo, torej med platonsko in sofistično retoriko, je, da so na eni strani razne vrste laskanja ter rutine; na drugi pa zavračanje ugajanja in umetnost (Barthes 1990, 20). Bistvo platonske retorike je dialog med učiteljem in učencem, ki ju družijo navdihnena ljubezen (prav tam).

Aristotel je definiral retoriko kot večino odkrivanja in uporabljanja vseh dosegljivih sredstev prepričevanja pri katerikoli zadevi (Grabnar 1991, 119). Prvi osnutek predavanj iz retorike Aristotela naj bi izhajal že iz leta 350 pr. Kr. (Kennedy 2001). Aristotelska retorika je definirana z nasprotjem med retoričnim in poetičnim sistemom. Iz tega spoja izvira sama ideja literature. »Aristotelovsko retoriko sestavljajo: njena teorija pri samem Aristotelu, praksa pri Ciceronu, pedagogika pri Kvintilijanu in njena transformacija pri Dionizu, Plutarhu in Anonimu razprave O vzvišenem« (Barthes 1990, 23).

Aristotel poudarja, da je retorika večina – sredstvo proizvodnje ene izmed tistih stvari, ki lahko prav tako so, kakor niso, katerih izvir je v ustvarjalnem agensu, ne v ustvarjenem predmetu. Aristotel koncipira govor (*oratio*) kot sporočilo (prav tam). Njegova retorika je retorika dokaza, argumentativnega sklepanja in približnega silogizma. Je logika prirejena zdravemu razumu in veljavnemu mnenju (Barthes 1990, 24). Zato je tudi njegova politika bila politika sredine, naklonjena uravnovešeni demokraciji, ki je temeljila na srednjih razredih, hotel je zmanjšati nasprotja med bogatimi in revnimi ter med večino in manjšino (Barthes 1990, 24–25).

Retorično večino sestavlja pet ločenih veščin, ki so njeni sestavni deli. Učiti se je treba vsakega posebej in ko to obvladamo, smo sposobni dobro govoriti (Grabnar 1991, 124). Govorimo torej o kanonih klasične retorike, ki jih je grški mislec Cicero oblikoval iz vsega obstoječega vedenja o retoriki. So poglavitni steber retorike. Kanon je grška beseda za standardno merilo ali vzor (Kennedy 2001, 149). To so: invencija, dispozicija, elokucija, memorija in dejanska izvedba (Grabnar 1991, 124).

Za *prvi kanon* ali invencijo je značilna obdelava teme in odkrivanje elementov vseh dosegljivih sredstev prepričevanja o katerikoli zadevi. Beseda »*invenire*« pomeni odkriti oziroma najti nekaj (Crowley in Hawhee 2009). Pomeni, da se mora govornik nenehno učiti in zbirati novo znanje, pri tem pa še dognati, kaj, kdaj, komu, kako ter s kakšnim namenom bo povedal določeno stvar (Grabnar 1991, 124). Pomemben sestavni del so tudi sredstva prepričevanja, ki vključujejo neposreden dokaz (priče, pogodbe) ter umetniški način prepričevanja (prezentacija značaja govornika z etosom, patosom in logosom). Umetniški način prepričevanja uporablja »teme«, ki so etične in politične premise na katerih je lahko zgrajen argument ali pa so logične strategije, ki razpravljajo o vzroku in učinku. Govorec lahko uporabi »temo«, da pridobi zaupanje in interes občinstva (Kennedy 1994, 4–5).

Aristotel prav tako predstavi osemindvajset veljavnih in deset neveljavnih tem, koristnih pri oblikovanju antimemih (argumenti, v katerih je izražena premisa ali zaključek) (Lanham 1991).

Drugi kanon je urejanje argumentov v neki red v časovnem zaporedju oziroma dispozicija. Pri govorjenju je ta kanon neizogiben, namreč, vse je treba povedati po vrsti, v določenem redu (Grabnar 1991, 124). Pri tem dobi besedilo smisel in celoto, pri čemer je cilj prepričevanje občinstva. Dispozicija vsak govor deli na pet delov: uvod, pripoved, navajanje nasprotnikovih idej, pobijanje nasprotnika in zaključek. Takšna struktura govora je ena poglobitnih in najstrožjih zahtev klasične retorične teorije (Grabnar 1991, 125). Od Grkov naprej vsebujejo različni deli govora tako široka in obsežna teoretiziranja, da skoraj kljubujejo povzetku na koncu govora. Veliko teoretikov je različnega mnenja glede posameznih delov in o njihovem številu v govoru. Nekateri ga delijo na sedem delov, nekateri le na dva Lanham v svojem delu obravnava le šest temeljnih delov:

- *uvod (ang. exordium)*: informira občinstvo, je kratek in ni nujno potreben. Občinstvo z njim pripravimo za nadaljnji govor z etosom in s patosom.
- *ekspozicija teme govora (ang. narration)*: osvetli problem, na katerega se celotna argumentacija navezuje. Mora biti kratka in jasno opredeljena.
- *razdelitev (ang. division)*: govornik postavi tezo, pri tem zavzame neko stališče ter našteje ključne argumente v podporo tej.
- *dokaz (ang. proof)*: nizanje dokazov za potrditev teze.
- *zavračanje protiargumentov (ang. refutation)*: z dobro pripravljenimi argumenti zavrnemo že pričakovane protiargumente nasprotnika.
- *zaključek (ang. peroration)*: v zaključku poudarimo glavne argumente, ključne točke in pri občinstvu vzbudimo ustrezna čustva ter občutke (Lanham 1991, 171).

Quantilian je opisal pet delov, ki naj bi jih dober govornik zajel v svojem govoru: invention, argument, stil, spomin in dostava. Vse aktivnosti in sposobnosti govorca padejo v teh pet oddelkov. Sprva mora določiti, kaj bo povedal, potem to urediti in argumentirati, potem to urediti s pravilnim stilom, si to zapomniti ter na koncu ta govor dostaviti z določenim učinkom in s čarom (Lanham 1991).

Tretji kanon je elokucija, zgovornost ali stil. Tega je treba posebej študirati in zavestno ustvarjati. Umestiti določene figure v besedilo, torej oblikovati argumente z lepim in

prepričljivim stilom. Uporaba duhovnih metafor, figur, prisposodob, tropov, ritma, aliteracij in rim (Grabnar 1991, 124).

Četrty kanon je memoriranje oziroma pomnjenje govora. Gre za elemente vizualizacije. Dobri govorniki so včasih znali na pamet ogromno število govorov, medtem ko se dandanes govorov nihče več ne uči na pamet, spomin pa mora biti prav tako vedno aktiven nosilec idej in vsakovrstnih podatkov (Grabnar 1991, 125).

Peti kanon je kontrola glasu in telesa glede na stil besedila ter pomembnost. Gre za način govora in javnega nastopanja. Pri tem so pomembni: izgovarjava, poudarki, mimika, ritem itd. Govori se lahko razlikujejo tudi glede na njegovo izvedbo, ki je lahko branje, memoriziranje, improviziranje ali govorjenje na pamet (prav tam).

ETOS, PATOS, LOGOS

Klasifikacija tipov dokazovanja je še ena od pomembnih prispevkov Aristotela k retoriki. Dokazi so razdeljeni glede na to ali so umetniški ali pa ne. Po Aristotelu obstajajo umetniški dokazi, naučeni skozi umetnost retorike, ki temeljijo glede na razum (logos), čustva (patos) in karakter (etos) (M. Atwill v Enos 2010, 29). Izvirajo iz treh sestavnih delov govornega dejanja: govorca, poslušalstva in govora (Kennedy 2001, 99).

LOGOS ali logično sklepanje in racionalna argumentacija je sredstvo dokazovanja, ki ga najdemo v argumentiranju (Kennedy 2001, 100). Logos je grški izraz s številnimi odtenki pomenov. Lahko nosi občutek misli, izraženih z besedami, diskurz, argument ali primer. Logos lahko tudi kaže intelekt ali racionalnost na splošno. S posedovanjem logosa, ki je izrazita človeška lastnost, se ločimo od živali. Grki sprva niso ločevali med mišljenjem in govorom; eno z drugim je bilo tesno povezano. Tiho branje ni bilo znano ne Grkom ne Rimljanom, vse se je bralo na glas. Tako so bile zapisane besede tudi izgovorjene. V retoriki je Aristotel uporabljal logos za nanašanje na dokaze v besedah, argumentih ali logiki govora. Logos je bila študija oblikovanja sklepanja ali obrazložitve, študija, tesno povezana z logiko. Poznamo dve vrsti sklepanja: indukcija (sklepanje iz posamičnega na splošno) in dedukcija (sklepanje iz splošnega na posamezno) (Herrick 2005).

PATOS ali psihologija emocij se pojavi kot sredstvo umetnostnega dokazovanja. Pri občinstvu zamegli razum in vzbudi strast. Čustva vplivajo na presojanje (Kennedy 2001, 100). Aristotel je menil, da je patos nujen za sistematično obravnavanje retorike. Patos je definiral kot »umeščanje občinstva v pravi okvir mišljenja«. Izraz Patos se pogosto uporablja za sklicevanje na afektivne ali čustvene pritožbe, ki dajejo prepričljivim sporočilom moč, za premik občinstva k ukrepanju (Herrick 2005). S. Crowley navaja, da moramo pri uporabi patosa sprva z analizo same situacije, v kateri bomo predstavili govor, ugotoviti:

- Kakšno je stanje občinstva in ali je bolj ali manj naklonjeno sami temi govornika?
- Zakaj je občinstvo sprožilo neka čustva in zakaj ne?
- Kaj ali kdo bi lahko sproži določena čustva občinstva?
- Kakšna je intenziteta čustev in kako jo lahko še povečamo s svojim govorom?
- Kolektivno doživljanje čustva.

(Crowley in Hawhee 2009, 13)

ETOS ali sociologija dobrega značaja pomeni karakter in značaj posameznika. Govornik s svojim govorom podaja vtis zaupanja. Občinstvo ga presoja glede na navade in običaje, ki jih sprejema kot obče sprejemljive. Celotna podoba govornika se tako skonstruira na podlagi govora oziroma govornih besed. Po Aristotelovem mnenju bi se moral etos izoblikovati skozi to, kar govornik pove, ne pa izvirati iz njegove avtoritete ali poprejšnjega slovesa. Vzrok za to je, da sodi k umetnosti le etos, ki ga govornik izžareva na ta način (Kennedy 2001, 99–100).

Če vse te tri pojme, etos, logos in patos, smiselno prevedemo, dobimo kompleksne faktorje, ki so nerazdružljivi in vedno prisotni pri vsakem prepričevanju: ugled govornika ter poštenost, logično dokazovanje in argumentacija ter ustvarjanje izkoriščanje čustev. Tej njegovi razvrstitvi vse do danes ni nihče ugovarjal (Grabnar 1991, 138).

RETORIČNI ŽANRI

Žanr je beseda, izposojena iz francoskega jezika in pomeni izumrlo formo, tip ali vrsto. Že stoletja je retorična disciplina, zasidrana v splošni obliki Aristotela, ki je klasificiral retoriko kot posvetovalno, deliberativno in slavno retoriko. Aristotelovo mnenje je bilo, da je žanr opredeljen z vrsto občinstva, ki oblikuje določeno vrsto odločitve o neki temi oziroma vprašanju, razvitem skozi ponavljajočo se vrsto argumentov, za katere sta značilna poseben

slog ter uporaba določene strategije glede na dane okoliščine (Jamieson and Stromer-Galley v O. Sloane 2001, 376). Občinstvo je lahko v vlogi sodnika in sodi o dogodkih v preteklosti, v tem primeru je govor klasificiran kot »sodni« (t.i. deliberativna retorika). Občinstvo lahko tudi odloča o ukrepih, ki bi jih bilo potrebno sprejeti v prihodnosti, v tem primeru je govor »posvetovalni«. Govor ob slavnostnih priložnostih, kot so razna slavlja ali pogrebi, za katere je značilno hvaljenje in grajanje, Aristotel poimenuje »slavilni« govor (Kennedy 1994, 4).

Žanri niso samo dinamični odzivi na okoliščine, ampak tudi potencialna združitev elementov, ki so lahko energični in se udejanjajo kot strateški odziv na dano situacijo (Jamieson and Stromer-Galley v O. Sloane 2001, 376).

Žanri se v govorih pogosto prepletajo. Ti se v govorih pogosto prepletajo. »Hvala nekoga v slavilni retoriki ter svetovanje občinstvu, da nekaj stori, v svetovalni retoriki, sta sorodna do te mere, da je treba le spremeniti žanrsko obliko, pa prestopimo iz hvaljenja v svetovanje in obratno.« Sodobna retorika dandanes pa vedno bolj poudarja žanrsko hibridnost sodobnih javnih diskurzov (Škerlep 2009).

Hibridni žanri so lahko fuzije elementov obstoječih žanrov, izhajajoč iz različnih retoričnih situacij, ali pa so produkt predhodnih žanrov. »Retorični hibrid« je metafora, s katero je poudarjen karakter novih kombinacij retoričnih situacij. Hibridi so pomembni pri razumevanju povezanosti kompleksnih retoričnih oblik (Jamieson and Stromer-Galley v O. Sloane 2001, 376).

Deliberativna ali politična retorika oziroma, kot ga Aristotel imenuje, svetovalni žanr je usmerjen v prihodnost, govornik pa svetuje občinstvu oz. ga skuša prepričati, da nekaj stori ali ne stori; je usmerjen v prihodnost, ker bo imelo dejanje, na katerega nagovarja govornik, posledice v prihodnosti. Svetovalni žanr na področju retoričnih študij, izhaja iz časov starih Grkov, vendar je prav tako nov kot internet. Skozi zahodno zgodovino so ga ljudje uporabljali, ko so se zbrali, razpravljali o pomembnih zadevah, v neavtokratski atmosferi, pri spremembi javnega reda v skupno dobro. Hebermas je trdil, da je javna sfera postala utesnjena in razdeljena v sodobnem času ter nezmožna vzdrževati pluralistične ideale demokracije, potrebne za preživetje (P. Hart in L. Dillard v O. Sloane 2001, 221).

Pravna ali sodna retorika oziroma forenzična, kot jo imenuje Aristotel, ugotavlja neko verjetno resnico v preteklosti (Grabnar 1991, 124) ter ali so bila dejanja v skladu s pisanimi in/ali nepisanimi zakoni, govornik pa v vlogi tožilca ali branilca nagovarja občinstvo, da

obtožnega spozna za krivega oz. nedolžnega. V forenzični ali pravni retoriki govornik naslavlja poroto in sodnika, določene za odločanja o vprašanjih v zvezi s preteklimi dejanji. Skozi argumentacijo *pro* in *con*, ki ji tožilstvo in obramba (forenzična retorična teorija je v zgodovini preučevala kazniva dejanja) zavzema, se nanaša na argumente, ki temeljijo na neposrednih dokazih. Advokati, ki so artikulirali moralne zasluge njihovih argumentov, so tudi spodbujali k doseganju pravice, kar pa je bil končni cilj forenzične retorike. Vzpon argumentacije in narativne teorije v poznem dvajsetem stoletju je osvežil zasnovo forenzične retorike kot sestavnega dela zakona. Klasični forenzični žanr določa umetnost retorične instrumentalne narave kot teorijo in prakso. Grška tradicija pravi, da je bila forenzična umetnost izumljena za potrebe reševanja pravnih sporov, katerih ključna značilnost so argumenti. Aristotel je utrdil položaj forenzične retorike kot legitimne, etične, večšine v svoji retoriki *etosa* in *patosa*. Aristotel je določil dve obliki dokazovanja: neumetniško dokazovanje (zakoni, priče, pogodbe) in umetniško dokazovanje (primere, znaki) (S. Morrow v O. Sloane 2001, 330).

Ceremonialna ali slavila retorika pa je del slovesnosti, govornik pa skozi prizmo sedanjosti poudarjeno slavi osebo, socialno skupino, institucijo ali dogodek, ki je predmet govora. Slavilna retorika ima več podžanrov, najbolj znana pa sta žalni govor in slavlilni govor (Škerlep 2009, 846). Antični pisci, začenši z Aristotelom, so identificirali tri zvrsti retoričnega diskurza: deliberativna retorika, forenzična in slavilna. Po Aristotelu imata prva dva od teh žanrov bolj natančno opredeljene kontekst, namen in ciljno skupino. Deliberativna retorika je običajno potekala na javnem, političnem sestavu, kot je na primer atenski svet, in skušala prepričati občinstvo ter ljudi mestne države na določen prihodnji potek dejavnosti, medtem ko je bila forenzična retorika napisana, da bi bila dostavljena na sodišča in bi skušala prepričati poroto o nedolžnosti ali krivdi nekoga na podlagi njegovih preteklih dejanj. Tretja zvrst – hvalilni (včasih imenovan demonstracijski) žanr – pa je bil brez neke samostojne in fiksne opredelitve; običajno je zajemal sedanost, vendar se je nemalokrat tudi skliceval na preteklost in prihodnost, zato pri hvalilnem žanru občinstvo ni tako natančno ter jasno določeno. Aristotel prejemnike tega govora označi kot »gledalce«, občinstvo kot »člane skupščine«, govornika pa kot »porotnika«. Slavilni žanr predstavlja retoriko kot jezik transformacij – od starega do novega, od dobrega do slabega, od znanega do neznanega in podobno. Že retoriki četrtega stoletja so zapisali, da tisti ljudje, ki so hvalili, so v svojem govoru poudarjali številne dobre lastnosti, medtem ko so tisti, ki so koga žalili ali obtoževali, prikazali negativne

lastnosti ter jih poudarili. Slavlilni žanr običajno sledi nekemu kronološkemu vrstnemu redu, ki ga v govoru uredi govornik (Lee Too v O. Sloane 2001, 265).

Pri vseh teh žanrskih vrstah gre le za prepričevanje in ustvarjanje verovanja, ne pa za resnico. Aristotel pa priznava tudi znanstveno resnico, to pa lahko poda le znanstveno predavanje, vendar to ni govor in ne spada na področje retorike (Grabnar 1991, 124).

SLOG IN STILISTIKA

Na začetku Aristotel opredeli bistvo sloga kot odliko, odličnost. Če slog ni jasen, ne bo dosegel namena; če ni primeren, ne bo umetniški. Ključnega pomena je pravilna raba metafore (Kennedy 2001, 107).

Aristotel razlikuje več vrst stila: nizek, tih, gol, enostaven: uporablja običajen vsakdanji jezik, poudarja racionalne argumente; srednji stil: rahla privzdignjenost, raba bolj izbranih besed, fraz, je bolj prijeten za poslušanje in je primeren za usmerjanje ljudi; visok, cvetoč stil: impresivni izrazi, retorične figure, ki dajo celotnemu besedilu neobičajen prizvok. Primeren je za demonstrativno retoriko in se danes zelo redko uporablja. Ta razporeditev slogov je bila narejena na osnovi: predmeta (bolj pomembna je tema, višji je stil), diktije (prisotnost ali odsotnost figuralnega govora), učinka na občinstvo (visoki slog imel največji učinek), skladnje ali sestava (visoki slog je bil skupek uravnoveženih elementov ter zapleten postopek skladnje; navaden slog je uporabljal krajše odstavke in bolj sledil diskurzivni misli). Dober govorec bi bil sposoben vseh treh slogov (Lanham 1991).

Jasnost sloga pa se izraža skozi: čistost (raba besed, ki se uporabljajo v časovnem obdobju in so zanj tudi primerne), natančnost (besede in besedne zveze, ki natančno izrazijo to, kar želimo povedati) ter ustreznost (izbor sinonimov glede na situacijo – temo, namen, občinstvo) (Kennedy 2001, 107).

Cicero je vrline za obravnavo stila delil nekoliko drugače: čistost, jasnost, opremljenost oziroma okrašenost ter časovna in krajevna primernost. Najbolj kompleksna tradicionalna delitev je bila Hermogenesova, ki je zajemala kar dvajset vrst in podvrst sloga. Osnovni tipi so bili: jasnost, veličina, lepota, karakter, odkritost in ponovitev (Lanham 1991).

Pomemben pa je tudi ritem, in sicer Aristotel poskuša oblikovati načelo proznega ritma, ki naj bi bil sredina med ritmom v poeziji in njegovo popolno odsotnostjo. To srednjo pot je našel v

ritmičnih stopnicah – pajon. Njihova značilnost je, da se poved začne z dolgim zlogom, ki mu sledijo trije kratki, konča pa s kratkimi zlogi, ki jim sledi en dolg (Kennedy 2001, 108–109).

Retorične figure

Govorjena beseda je tisto sredstvo, s katerim je mogoče učinkovito manipulirati z ljudmi in vplivati na njihova čustva; je sredstvo, ki lahko – in pri tem igrajo pomembno vlogo prav retorične figure – s spretno uporabo tudi slabšo stvar prikaže boljše. Retorične figure so pomemben del retorike. Po nekaterih preprostejših retoričnih figurah so posegali že sofist (rime, asonance, aliteracije); govorniška ustvarjalnost pa je prinašala vedno nove, zahtevnejše figure (Smolej in Hriberšek 2006, 14–15).

Izraz figura je najbolj splošen pomen, ki se veže na neki vzorec jezika, katerega pomen je spremenjen ali izboljšan. Izraz ima dve podkategoriji, in sicer se deli na besedne figure, ki se delijo naprej na trope¹ in sheme² ter na figure misli, ki zajemajo veliko lestvico tropov ter shem ali kombinacij obojih – na primer alegorija (Lanham 1991, 178).

Teoretiki imajo različne opredelitve izraza trop, a vsaka je perspektivna. Nekateri pravijo, da trop pomeni figure, ki spremenijo pomen besedam ali stavkom, nekateri pa menijo, da pomeni le ureditev besed v neki vzorec. Quantilijan poudarja, da se sprememba pomena pojavi v večjem obsegu kot le pri posameznih besedah in da je ta sprememba pomena eno bistvenih vprašanj. Po njegovem mnenju je trop sprememba pomena, figura pa sprememba forme. Figure dli na figure govora³ in figure misli.⁴ Tropi so hiperbola, parafraza in metafora (Lanham 1991, 155).

Ker je nabor figur kar širok bom poudarila le tiste, ki so najpogosteje pojavljale v govoru predsednika Boruta Pahorja.

Metafora: je sprememba besednega pomena (metasememe), ki je sestavljen iz substitucije podobnosti. Aristotel je metaforo definiriral kot prenos pomena na neko drugo besedo. (Smolej in Hriberšek 2006, 35). Šteje se med glavne pomenske trope, ki obsegajo vse možne odnose

¹ Uporaba besede, ki ima drugačen pomen kot izvorna beseda – na primer metafora.

² Figura, v kateri besede ohranjajo izvoren pomen, vendar so razvrščene v poseben vrstni red.

³ "Lexis".

⁴ "Dianoia".

podobnosti, med katere spadajo tudi pretiravanje, ironija, alegorija (Nate v O. Sloane 2001, 511). Primer: »*krvavi svit*«. Tukaj svit primerjamo s krvjo (Smolej in Hriberšek 2006, 34).

Metonimija: od Grkov »sprememba imena«, figura simbolične substitucije, ki nadomesti pomen subjekta z atributom ali povezano sliko. Metonimija vedno izraža neko »bližino« temi, ki jo predstavlja. Primer: *od zibelke k grobu*. Dva konkretna pomena simbolizirata dve abstrakciji rojstvo (*zibelka*) in smrt (*grob*) (Davis v Enos 2010, 445)

Hiperbola: je retorična figura, ki se uporablja za pretiravanje, poudarjanje čustev in intenziteto. Količina pretiravanja se lahko spreminja od teksta do teksta. Napredovanje pretiravanj v hiperboli je pogosto povezano z drugimi figurami, posebej ironijo in metaforo. Hiperbola je izredno raznolika retorična figura, ki se pojavlja v političnih, pravnih, (ne) formalnih, resnih, ironičnih kontekstih (Patnoe v Enos 2010, 334). Primer: »*ne le boj, mesarsko klanje*«.

Oksimoron: je zveza dveh pojmov, ki si nasprotujeta. V svetovni književnosti se je ohranil kot ena najpomembnejših figur. Primer oksimorona je: »*ljubeče sovraštvo*«, »*hladni ogenj*«, »*svetel dim*« (Smolej in Hriberšek 2006, 76–77).

Paradoks: v nasprotju z oksimoronom je paradoks daljša misel, ki jo pa prav tako sestavljajo nezdružljivi pojmi. Paradoks najdemo v primeru: »*Naša smrt diši po našem življenju*«. Navedena misel vsebuje pojma, ki sta si nasprotna (*smrt* in *življenje*) (Smolej in Hriberšek 2006, 79)

Retorično vprašanje: ena izmed najbolj poznanih figur je retorično vprašanje. Pri retoričnem vprašanju, govorec, ki želi poudariti svoje mnenje, postavi vprašanje, na katerega ne odgovori, saj je odgovor že jasen. Primer: »*Koliko časa boš še izrabljaj naše zaupanja?*« (Smolej in Hriberšek 2006, 73)

Antiteza: nasprotje ali kontrast idej. Nasprotna pojma poveže v neko celoto. Primer: »*Če sem jaz za je ona zmeraj proti*« (Quinn v Enos 2010, 13).

Paralelizem (vzporedja): vzporedje se je pojavilo relativno pozno in ne spada med tradicionalno terminologijo retorike. Označuje skupino diskurzivnih pojavov tako v formalnih kot pomenskih strukturah. Izhaja iz grške besede »*parallelos*«. Je figura, ki enak pojem opiše na različne načine z različnimi besedami. Primer: »*spodbuja jo in ji pomaga, vse ji stori kakor ona hoče*« (Mayoral v O. Sloane 2001, 570).

Iteracija (ponavljanje): ponovitev iste besede ali besedne skupine. Pod njo spadata anafora in palilogija (Lanham 1991, 94)

SODOBNA RETORIKA IN RETORIČNA KRITIKA

Vpliv klasične retorike na študij in poučevanje retorike tudi v dvajsetem stoletju ni prenehal. Študij klasičnih retorikov se v dvajsetem stoletju nadaljuje zaradi njihovih prispevkov k teoriji diskurza, služi pa tudi kot osnova za analiziranje klasičnih, srednjeveških, renesančnih in novejših besedil piscev, ki so bili seznanjeni s klasično retoriko ter so nagovarjali poslušalce, ki so jim bile retorične konvencije prav tako znane. Sodobna retorika je prav tako kot klasična retorika interdisciplinarna veda (Kennedy 2001, 320–321).

Dvajseto stoletje je bilo priča velikemu razvoju novih oblik sporazumevanja, ki izvirajo iz tehnoloških dosežkov, kot so radio, televizija in elektronski mediji. Z razvojem tega pojava se je oblikovala tudi nova teorija, komunikologija, ki je del družboslovja ter humanistike. Del komunikologije je govorno sporazumevanje, ki je klasična retorika postavljena v okvir sodobne lingvistike, filozofije, socialne psihologije, kulturologije ter medijskih študij. V okviru teh disciplin se pojavljajo tudi poddiscipline, ki se v nekaterih vidikih prekrivajo s klasično ter sodobno retoriko. Sodobna retorika ima tako svoje identiteto še vedno v klasični retoriki.

Za sodobno retoriko je specifično, da je sestavljena iz treh delov: globalne teorije diskurza, metaretorike in retorične kritike (prav tam).

Stephen Toulmin ima velik vpliv na sodobno retoriko. Izdelal model argumentacije, ki se je po njem imenoval Toulminov model. Toulminov model je za razliko od Aristotelovega silogizma mnogo bolj natančna analiza sklepanja kot posebne oblike umovanja. Model vsebuje šest sestavin: nesporno dejstvo, sklep ali trditev, utemeljitev, zadržek, podporo utemeljitvi in približek. Prav tako razlikuje štiri sestavine sklepanja: deduktivno sklepanje (miselno gibanje od splošne ugotovitve do sklepa), induktivno sklepanje (gibanje od konkretnega k splošnemu), vzročno sklepanje (povezuje konkretno dejstvo z konkretno posledico ali učinkom) in analogno sklepanje (miselno gibanje, ki primerja podobne zadeve, okoliščine in tako izvede logičen sklep) (Grabnar 1991, 142–146).

Retorična kritika »je interpretacija in evalvacija retoričnih besedil in nastopov; povedano širše, je katerekoli vrsta kritike, ki upošteva razmerja med govorcem in piscem, izvedbo ali besedilom ter občinstvom ali bralcem« (D'Angelo v Škerlep 2009). Usmerjena je predvsem na analizo proznih besedil, v katerem je v ospredju govorništvo. Pogosto se ukvarja s političnim govorništvom.

Cilj retorične kritike je razumevanje, kako retorika sploh deluje, da vpliva na misel in odziv, ter pripomore k retorični teoriji. Terry Engleton pravi o literarni teoriji in kritiki: retorična kritika je analiziranje, interpretacija in ocenitev širokega obsega retoričnih besedil, vključno z govorom, oratorijem, javnimi naslovi, ter ostalih vrst besedila, ki vsebujejo modele občinstva. Vse retorične kritike lahko zaznamo v literarni kritiki, literarna kritika lahko zajema retorično kritiko, ta pa se povezuje s kulturnimi študijami. Ni le ene prave metode retorične kritike, ki bi se lahko nanašala na vse tekste. Nekatere kritike strmiijo k temu, da bi kritični objekt moral odločati o izbrani metodi. Nekateri pa, da bi moral izhajati iz obstoječe kritične metode ali teorije. Mark Klyn trdi, da retorična kritika pomeni »inteligentno pisanje o retoričnih delih« v kateremkoli načinu. V letih 1925–1945 je bila ena izmed dominantnih metod neo-Aristotelova kritika. Z retorično kritiko pa se ni ukvarjal le Aristotel, pač pa tudi Cicero in Quintilian (D'Angelo v Enos 2010, 605).

Veliko sestavin klasične retorike je mogoče uporabiti kot orodje analize retorične kritike. To so strategije prepričevanja,⁵ žanri klasične retorike⁶ in struktura argumentacije ter elementi kompozicije in stila (Hart in Daughton v Škerlep 2009, 840). Retorična kritika mora pokazati, kako govornik uporabi besedilo govora v praktični izvedbi, torej kako govornik deluje preko svojega govora, in kaj v dani situaciji z govorom doseže. »Razumevanje diskurza v okviru situacijskih in kulturnih kontekstov je dejansko največji prispevek retorične kritike« (Enos v Škerlep 2009, 841).

Bitzer predlaga, da retorična situacija pomeni naravo in razpolaganje z občinstvom ter vzroki, ki vplivajo na pisca, da vstopi oziroma se vživi v dano situacijo, piscev cilj ter namen, vse, kar je bilo že rečenega o dani temi, in na splošno stanje sveta o bolj specifični kontekstu problema. Pravi, da retorika vedno zahteva občinstvo, in poudarja, da je retorično občinstvo (ki lahko služi kot posrednik spremembe, ki producira diskurzivno funkcijo) drugačno od drugih tipov občinstva (znanstveno občinstvo, sestavljeno iz oseb, ki so sposobne prejemati znanje, ali poetično občinstvo, ki ga sestavljajo osebe, zmožne estetskih izkušenj induciranih od poezije). Bitzer poudarja, da retorika obstaja v kontekstu zgodovinske, kulturne in časovne nastavitve, ki vpliva na to, kako govorniki in poslušalci razumejo diskurz, saj retorika ni nikoli diskurz v abstraktnem smislu, namreč, pojem občinstva je osrednjega pomena za retorično

⁵ Etos, patos, logos.

⁶ Preiskovalni, svetovalni in slavlilni žanr.

situacijo. Retorična situacija je bila uvedena, da bi učencem pomagala učiti se, jih učiti, kako izvesti retorično kritiko (E. Jarvis v O. Sloane 2001, 73–74).

Bitzer deli tri elemente retorične situacije: izziv, občinstvo in strukturne omejitve situacije. Izziv, ki je ključen element Bitzerjeve opredelitve retorične situacije, pomeni žgočo potrebo ali nujno, ki izhaja direktno iz samih okoliščin, nekaj, kar zahteva takojšnje delovanje ter razrešitev. Občinstvo so v retorični situaciji tisti, na katere lahko govornik s svojim govorom vpliva in ki so lahko v nadaljnjem razvoju posredujoči dejavnik pri spremembi situacije, ki jo govornik želi doseči. Strukturne omejitve sestojijo iz tistih elementov situacije, ki jih mora govornik upoštevati, ker predstavljajo sestavne dele situacije, hkrati pa lahko predstavljajo pomembne elemente samega govora. Med strukturne omejitve spadajo kolektivna verovanja občinstva, govorniku dostopna evidenca itd. (Škerlep 2009).

Retorična kritika je razvita v procesu ustvarjanja kompozicije, katere namen je prepričevanje, ki pa je prav tako posvečena kultivirani presoji in praktični modrosti v ostalih (E. Jarvis v O. Sloane 2001, 73). Crowleyeva retorična situacija je bila sestavljena iz številnih elementov: teme diskusije, občinstva in njihove povezanosti s temo, prav tako pa z govorcem, s slovesom govorca in z njegovo povezanostjo s temo. Govorci morajo prav tako upoštevati čas in prostor podane teme (Crowley in Hawhee 2009, 12).

RETORIČNA ANALIZA GOVORA

Borut Pahor

Borut Pahor je bil rojen 2. novembra 1963 v Postojni. Že v mladih letih je kazal veliko zanimanje za politiko in politične vede. Svoje šolanje po osnovni šoli je nadaljeval na fakulteti za sociologijo in novinarstvo v Ljubljani (Urad predsednika Republike Slovenije 2012).

Po izobrazbi je univerzitetni diplomirani politolog, smer mednarodna dejavnost. Svojo poklicno pot je začel že leta 1990 kot delegat Skupščine Republike Slovenije. Takrat je tudi predsedoval odboru za mladinska vprašanja in mednarodne zadeve. Leta 1992 je bil izvoljen za poslanca Državnega zbora RS in bil v mandatu do leta 1996 član komisije za evropske zadeve, komisije za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb, odbora za obrambo,

prav tako pa je bil vodja slovenske delegacije v Parlamentarni skupščini Sveta Evrope. Leta 1993 je postal podpredsednik Združene liste socialnih demokratov Slovenije (Urad predsednika Republike Slovenije 2012).

Do aprila 1997 je bil predsednik parlamenta, član odbora za mednarodne odnose, ustavne komisije, odbora za obrambo, vodja delegacije Državnega zbora RS v Parlamentarni skupščini Sveta Evrope in član izvršnega odbora Mednarodne parlamentarne organizacije.

Na parlamentarnih volitvah leta 2000 je bil izvoljen za poslanca in postal predsednik Državnega zbora RS. Leta 2011 je na državnozbornih volitvah kandidiral na listi SD in bil izvoljen za poslanca. Že naslednje leto je kandidiral in tudi bil izvoljen za četrtega predsednika Republike Slovenije (Urad predsednika Republike Slovenije 2012). Zanimivo je, da kandidature ni vložil sam, ampak je to zanj storil njegov volilni štab. Opravil je okoli 260 prostovoljskih ur; delal je kot pleskar, drvar, cestar ... Znan je tudi po svojem aktivnem življenjskem slogu. Je zagret športnik, ki se mnogokrat udeleži maratonov, nogometnih, košarkarskih tekem in ostalih športnih prireditev (Politikis 2012).

Borut Pahor je doslej edini politik, ki se mu je po vodenju državnega zbora in vlade uspelo prebiti še do položaja predsednika. Pahor je pred nastopom funkcije premierja vrsto let spadal med najbolj priljubljene politike v Sloveniji (Politikis 2012).

Retorična situacija

O migracijah, oziroma po medijih imenovanih »begunskih valih/krizah«, lahko govorimo že od pradavnine. Vendar pa je o obsežnih migracijah mogoče govoriti komaj od začetka nove dobe. Dandanes te predstavljajo enega največjih problemov Evrope in seveda vsega sveta.

»Begunska kriza« je eden izmed najpomembnejših dogodkov, ki pestijo Evropo od leta 2015–2016. V ospredje evropskih držav sta stopili predvsem nestrpnost in ksenofobija, ki sta bili posledici zaostritve azilne politike, pa tudi sovražni govor populističnih gibanj (Mlekuž 2015). Na udaru med vsemi evropskimi državami pa je bila prav tako Slovenija. Namreč, ta spada med tranzitne države.

V medijih se veliko pojavljata besedi begunec in migrant. Po definiciji SSKJ je migrant, kdor spreminja stalno ali začasno bivališče, zlasti iz gospodarskih vzrokov, begunec pa beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo (Dolinar in Knop 1994). Ti besedi se predvsem v medijih

nenehno prepletata, ljudje jih enačijo, čeprav nista sinonima. Begunce in tudi migrante skupaj povezujejo z označbo mednarodni migranti, ki so opredeljeni kot osebe, ki prehajajo meje nacionalne države, spreminjajo svoje stalno prebivališče ter imajo tuje državljanstvo ob vstopu v državo gostiteljico (Bešter in drugi 2003).

V letih poprej je bilo število ljudi, ki so prečkali slovenske meje, nizko, ampak je naraščalo. Slovenija je namreč tranzitna država. Leta 2014 se je le 385 oseb prijavilo za internacionalno varnost, predvsem prebivalci Sirije, Afganistana, Pakistana, Kosova, Somalije, Irana in Nigerije. V času od septembra do decembra leta 2015 se je razbohotila tako imenovana begunska kriza. Že takoj je postalo jasno, da bo zaprtje madžarske meje ta val beguncev skozi Slovenijo še povečalo. Vladne oblasti Slovenije so tako že poleti 2015 začele priprave načrtovanja ukrepov, ki so določali podrobnosti vodenja politik in naj bi bile uporabljene v primeru večjega vala beguncev.

Avgusta 2015 je Slovenija te svoje načrte tudi predstavila mirovnemu inštitutu, ki je na podlagi izkušenj, ki so jih imele z valom beguncev že balkanske države, označil ta načrt slovenske vlade za neprimerne. Eno izmed spregledanih dejstev je bilo tudi to, da vladni načrti niso upoštevali, da bo večina beguncev hotela le prečkati Slovenijo in ne bo prosila za azil, prav tako pa tudi, da hrvaške avtoritete ne bodo pripravljene sprejeti beguncev nazaj. V strahu, da je Slovenija premalo pripravljena in da bo begunska pot kmalu zavila tudi skozi, so NVO's⁷ 25. avgusta 2015 naslovili pismo na premierja Mira Cerarja za bolj odprto politiko med EU in Slovenijo do migrantov in beguncev ter ustvarjanje humanitarnega »hodnika« in močne solidarnosti z EU-državami. Na to je Miro Cerar odgovoril, da mora prvi odziv na krizo biti humanitarne narave in da naj bi bile migracije vidne kot priložnost. Vendar ta miselnost se je kaj kmalu spremenila, in sicer 17. septembra 2015, ko je prva velika skupina migrantov želela prečkati Slovenijo (Kogovšek Šalomon in Bajc 2015).

Zgodilo se je napovedano, in sicer Hrvaška migrantov ni želela sprejemati nazaj, ampak jih je v organiziranih skupinah vozila do slovenske meje, ne odzivajoč se na slovenske zahteve o vračanju. Vse do januarja 2016 se to ni spremenilo. V naslednjih dnevih je slovenska vlada odgovorila na povečan prehod migrantov z namestitvijo posebnih policijskih enot, zapiranjem mej, pridržanjem ljudi v begunskih centrih ter njihovim omejevanjem na varovano ograjena

⁷ "Non-governmental organizations" oziroma nevladne organizacije .

območja. Po pritiskih na vlado s strani civilne družbe za varno prečkanje, so uvedli prakso, ki je že obstajala v Makedoniji, Srbiji in Hrvaški, in sicer humanitarni »hodnik/prehod«. To je pomenilo, da je država omogočila ljudem, da vstopajo v Slovenijo in dobijo osnovne potrebščine za nadaljevanje njihove poti proti Avstriji, celo brez dokumentov. Po uvedbi »hodnika« je v Slovenijo od 17. septembra 2015 do 7. januarja 2016 vstopilo 396.240 migrantov. Le peščica jih je zaprosila za azil, ostali so Slovenijo le prečkali (Kogovšek Šalamon in Bajc 2015).

Prva dva meseca so mediji naklonili vso svojo pozornost tako imenovani »begunski krizi«, kar pa je kmalu izzvenelo, čeprav so skupine migrantov še prihajale. Brez medijskega poročanja večina prebivalcev Slovenije sploh ne bi opazila vstopanja migrantov v Slovenijo, namreč, njihov stik s prebivalci je bil omejen na minimum (Kogovšek Šalamon in Bajc 2015). Glede ukrepov je prihajalo do razkola med levo in desno stranjo v parlamentu. Eno izmed parajočih vprašanj je bilo, kako zaščititi Slovenijo pred tem, da bo postala tako imenovani "begunski žep".⁸ Stanje se je zaostrovalo do te mere, da so Alternativna akademija in Odbor za pravično in solidarno družbo pozvali predsednika Boruta Pahorja, da se odzove na dano situacijo. Postavljen je bil v nezavidljiv položaj, namreč javni diskurz je bil prežet s stereotipnimi opisi in označbami beguncev

Analiza govora predsednika Boruta Pahorja o beguncih v parlamentu

5. novembra 2015

Predsednik Borut Pahor je 5. novembra 2015 v državnem zboru podal mnenje o aktualni migrantski problematiki. Povod za Pahorjev govor v državnem zboru je bil poziv Alternativne akademije in Odbora za pravično in solidarno družbo, ki sta opozorila predvsem na nevarno naraščanje sovraštva ter nestrpnosti do beguncev v Sloveniji in pozvala Boruta Pahorja, da to obsodi. Namreč, do takrat je sam politični vrh o stanju molčal (STA 2015a, 3. november).

Svojo analizo govora predsednika Boruta Pahorja, 5. novembra 2015 v državnem zboru, bom začela z opisom govora, ki sem ga pridobila iz internetne strani Urada predsednika Republike Slovenije. Oprla se bom na elemente klasične retorike, pri čemer bom analizirala retorično situacijo, strategijo prepričevanja, vrste žanra in stil ter uporabo retoričnih figur. Prav tako se bom osredotočila na njegove argumente, ki pa so bili tudi politični predlogi v govoru.

⁸ V primeru zaprtja meje z Avstrijo bi begunci ostali ujeti v Sloveniji.

Na začetku govora se Borut Pahor sprva zahvali vsem, ki skrbijo za humano pomoč beguncev in migrantov, poudari, kako pomembna je solidarnost do njih ter kako pomembna je enotnost v takih časih za celotno družbo in prihodnost Slovenije. V nadaljevanju govora se dotakne, kakšni ukrepi naj bi bili primerni, opozori pa tudi, da so ukrepi oblasti le začasne narave in da ne bodo vzdržali na daljše časovno obdobje. Zato so potrebni spremembe in pravilni ukrepi. Poudari, da je potrebna ponovna vzpostavitev običajnega reda na mejah države, in opozori na sprejemanje števila beguncev v okvirih zmožnosti sredstev same države. Predlaga tudi poostren nadzor na slovensko-hrvaški meji v primeru nesprejemanja beguncev na avstrijsko-slovenski meji. V nadaljevanju se dotakne tudi nevarnosti tako imenovanega »žepa«. Govor sklene z zaključkom, da je potrebna solidarnost, in negativno označi sovražni govor, ki je po njegovem mnenju vedno večja težava med državljani Republike Slovenije.

Če govor podrobneje analiziramo, ga lahko razdelimo v več odsekov oziroma argumentov. Politična vprašanja po Aristotelu se delijo na dva tipa: *teze* (splošni argument) in *hipoteze* argumenti o konkretnem primeru, ki se še naprej deli na: dejansko vprašanje, vprašanje prava, ta pa naprej na sedem elementov: akter, ukrep, čas, kraj, vzrok, način, izhodišče) (Lanham 1991). Glavna teza govora je tako imenovani "nacionalni načrt za ukrepanje". To tezo kasneje podpre z močnimi argumenti, ki so hkrati tudi politični predlogi. Ti argumenti so: vzpostaviti je treba red na mejah, Slovenija ne sme postati begunski "žep"(namreč, v primeru zaprtja meje z Avstrijo bi begunci ostali ujeti v Sloveniji, prav tako se je z množičnim prihodom teh začela destabilizacija), poskrbeti je treba za varnost in povečati denarna sredstva za policijo ter vojsko, potrebno je sodelovanje države in državne oblasti (namreč, le s tem bi naj dosegli učinkovitost), prav tako je treba sodelovati z evropsko politiko in NATO-m ter odpraviti sovražni govor, ki se vse pogosteje uporablja.

Pahor v svojem uvodnem delu govora govori o času, v katerem je Slovenija. Govori o težavah na mejah in njihovi vzpostavitvi, dogajanju v prehodni politiki, nevarnosti za Slovenijo itd. V uvodu torej informira občinstvo in se poenoti z njim – poudari enotnost – ter se mu s tem približa. Občinstvo na nadaljnji govor pripravi z etosom in s patosom. Torej poskuša pri njih vzbuditi neko naklonjenost in zanimanje ter jih pritegniti k doslednemu poslušanju celotnega govora in večjemu zanimanju.

»Skupaj z vami se zavedam posebnosti in razsežnosti nastalih razmer. V celoti razumem našo skupno odgovornost. Ocenjujem, da je slovenska politika poklicana k oblikovanju skupnega dogovora o ukrepanju«(Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

V nadaljevanju predstavi osrednjo temo govora, imenuje jo »nacionalni načrt za prehodno reševanje begunske in migracijske krize«. Samemu načrtu da pozitiven ton in poudari pomen skupnih moči pri uresničevanju tega načrta. Tako v ljudeh s tem vzbudi odgovornost pri njegovem uresničevanju.

»Za potrebe pričujočega mnenja in današnjega nastopa bom ta dogovor imenoval nacionalni načrt za prehodno reševanje begunske in migracijske krize. Nastati mora s skupnimi močmi in mora biti nazadnje deležen čim širše politične podpore« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Prav tako utemelji, zakaj je potreben ta njegov načrt, in hkrati med seboj poveže tako vlado kot državljane. Z njimi se poenoti.

»Sprejmite, prosim, to mnenje kot prispevek k tej zelo zahtevni nalogi. Načrt potrebujemo zaradi odsotnosti celovitejše in skupne evropske politike. Slovenija si bo seveda zavzeto in iskreno prizadevala za njeno čimprejšnje oblikovanje in uveljavljanje« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Razlaga, kakšne so težave in zakaj tako njuno potrebujemo načrt, ki ga je zasnova. Problem oziroma osrednji cilj izpostavi zelo kratko in jasno. Lepo osvetli problem, na katerega se bo v nadaljevanju argumentacija nanašala. Hkrati pa tako pri državljanih za televizijskimi zasloni kot pri poslancih in ostalih vodilnih organih Slovenije želi spodbuditi neko soodgovornost za nastalo stanje ter sodelovanje pri njegovem izboljšanju.

Kot glavno težnjo nacionalnega načrta izpostavi ponovno vzpostavitev običajnega reda na mejah države, zaradi prevelikega števila beguncev in migrantov ter slabe pripravljenosti vlade na njihov prihod.

»Osrednji cilj načrta za prehodno ukrepanje je ponovna vzpostavitev običajnega reda na mejah države. Ta red naj pristojni državni organi v razumnem času, postopoma in na sorazmeren način vzpostavijo« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

S tem pozove oziroma na neki način zahteva od pristojnih državnih organov takojšnje ukrepanje.

»To je ne nazadnje dolžnost in pravica Slovenije kot suverene države.« S poudarkom, da je to njihova dolžnost, želi pri organih države spodbuditi odgovornost in prevzem pobude za nadaljnje rešitve ter ukrepe pri zamejevanju in kontroliranju »begunskega vala«.

Kar na začetku izpostavi enega izmed ključnih argumentov njegovega načrta:

»Glavno vodilo prehodne migracijske politike naše države mora po mojem mnenju biti, da naj dnevno število vseh beguncev in migrantov na ozemlju Republike Slovenije bistveno ne presega okvirnega največjega števila beguncev in migrantov, ki smo jih pripravljene in sposobni poskrbeti za trajnejše obdobje« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Torej tukaj je izpostavil, da na ozemlju Slovenije ne sme biti več beguncev in migrantov od števila, za katerega smo pripravljene in zmožni poskrbeti. Vzroke, zakaj se ne sme to zgoditi, poudari v nadaljevanju:

»Vsako oklevanje bi bilo v takih okoliščinah neodgovorno. Od njega nihče ne bi imel nič, ne Evropa ne naša država ne begunci, migranti, ne naše prebivalstvo, ki smo mu odgovorni« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Izpostavi, da če se razmere ne bodo spremenile, Sloveniji grozi, da postane "žep" za begunce,⁹ kar pa bi pomenilo destabilizacijo. V primeru, da bi Slovenija postala »begunski žep« in bi prišlo več beguncev, kot bi jih bile sosednje države pripravljene sprejeti, bi se ti množično zbrali v Sloveniji. Posledično bi imela Slovenija materialno škodo ter negativno korist, ker bi morala financirati bivanje beguncev. Prav tako bi prisotnost velikega števila beguncev in migrantov predstavljala težko rešljiv socialni problem.

V nadaljevanju navede, kaj bi bile posledice begunskega "žepa" in zakaj to predstavlja tako velik problem ne le za Slovenijo, temveč tudi za begunce ter njihovo začasno bivanje.

V takem primeru bi bile prvič, sposobnost humanega ravnanja naših oblasti, drugič, povečana verjetnost nezadovoljstva beguncev in migrantov in, tretjič, zaskrbljenost našega prebivalstva verjetno prevelike za neko normalno obvladovanje razmer. To pa bi značaj krize, ki je vsaj po mojem mnenju zlasti humanitarne narave, spremenilo v krizo varnostnih razmer. Kar sedaj, po mojem mnenju, še ni, in če bomo premišljeno,

⁹ *»Slovenija bi utegnila postati tako imenovani žep, v katerega bi se zateklo in v njem ostalo bistveno preveliko število beguncev in migrantov, ki jim ne bi mogli, zaradi naše majhnosti in drugih značilnosti, pomagati tako, kot si to zaslužijo.«*

preudarno in seveda tudi odločno ukrepali, se to v prihodnje tudi ne bo zgodilo. Naložena nam je odgovornost, da se to ne zgodi (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

V tem odstavku sta ključni vrednoti, ki jih predsednik Borut Pahor poudarja, humano ravnanje oblasti ter humanitarnost. To je ključni vrednostni ter ideološki okvir. Omenja pa tudi negativne vrednote, tj. tisto, čemur se želi Slovenska politika izogniti (nezadovoljstvo beguncev, zaskrbljenost prebivalstva) ter pozitivne vrednote (varnostne razmere, odgovornost, preudarno in premišljeno ravnanje).

Naslednji argument, ki ga poda, je, da je treba nujno povečati denarna sredstva za policijo in vojsko, saj namreč teh že krepko primanjkuje. Na tem mestu se tudi opraviči predsedniku vlade in ostalim v kabinetu, da govori o zadevah, ki se ga posredno ne tičejo toliko oziroma ni on odgovoren za določanje sredstev, marveč vlada. S temo želi vzbuditi občutek krivde, prav tako pa nekakšno razumevanje za izredno stanje in omembo denarnih sredstev, ki so ključnega pomena za rešitev Slovenije iz dane situacije.

»Vem, da je za predsednika vlade in njegov kabinet vedno težko, ko drugi, ki te odgovornosti na koncu nimajo, izven državnega zbora, licitirajo o višini teh sredstev. To razumem, vendar sem danes izjemoma v položaju, ko moram to storiti« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Kot naslednji argument izpostavi potrebo po sodelovanju države in lokalnih oblasti ter dejavni diplomaciji.

»Za prehodno ukrepanje do sprejetja in uveljavitve skupne evropske migracijske politike je zelo velikega pomena iskreno, tesno in uspešno sodelovanje zlasti s sosednjimi državami, državami udeleženkami tako imenovanega mini vrha EU o begunski krizi, ustanovami EU in seveda tudi OZN« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Za v bran postavljeni tezi o nacionalnem načrtu postavi tudi pomembnost skupne evropske politike, mirno reševanje sporov in to, kako bi morala Slovenija sodelovati kot članica EU ter zveze NATO.

»Slovenija je članica EU in NATO in mora pri vseh morebitnih novih razvrščanjih v simbolnem in stvarnem smislu ostati umeščena v okolje, v katero po svojem političnem in varnostnem značaju tudi sodi« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Tukaj poudari vrednoto uspešnega sodelovanja. Kar bi bilo dobro za skupno migracijsko politiko, bi bilo prekrivanje med vrednotami in koristmi. Žal pa se, z izjemo zaprtja makedonske meje s praktično podporo številnih evropskih policij te niso uresničile. Skupne migracijske politike še dandanes ni.

Za konec samega jedra govora še ostro obsodi sovražni govor.

»Nihče od nas ni imun za sovražni govor, dolžni pa smo, tudi zaradi položajev, ki jih zasedamo, saj ne nazadnje predstavljamo vse naše ljudi, storiti vse, da se, v kolikor je to mogoče, izognemo ali pa se pri spodrseljajih za to opravičimo« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

V zaključku nagovori vse zbrane, pri čemer poudari ključne točke, vzbudi neko upanje in pri samem občinstvu skuša spodbuditi naklonjenost ter čustva in zavezanost svoji domovini.

»Prepričan sem, da bomo slednjič v Sloveniji in Evropski uniji kljub izjemni zahtevnosti te teme ob iskrenih, premišljenih, preudarnih poskusih vendarle oblikovali potrebno soglasje za uspešno ukrepanje« (Urad predsednika Republike Slovenije 2015).

Pahorjev govor vsebuje sprva zahvalo, potem kratek uvod in vzpostavitev patosa pri občinstvu, nakar preide na osrednjo temo samega govora. Temu sledi osrednji del, v katerem navaja argumente v podporo glavnemu vodilu. Govor zaključí z nekakšnim sklepom oziroma nagovorom državnega zbora, vlade, državljanov za skupno sodelovanje pri uresničitvi načrta.

Po Aristotelu obstajajo tri vrste žanra, vendar pogosto sodobne govore uvrstimo le v enega izmed njih. Sodobna retorika dandanes vedno bolj poudarja žanrsko hibridnost sodobnih javnih diskurzov. Torej, v enem žanru so prvine dveh ali celo treh žanrov.

Sprva je treba ugotoviti, da Pahorjev govor spada v žanr deliberativne ali politične retorike, namreč, v svojem govoru govornik, torej v tem primeru Pahor, svetuje državnemu zboru oziroma ga skuša prepričati o določenih ukrepih, ki bi bili dobri za vzpostavitev v zvezi z begunci. Eden izmed glavnih ukrepov je večja kontrola nad vstopom beguncev zaradi nevarnosti "žepa". Vlado želi nagovoriti za več sredstev za vojsko, prav tako pa spodbuja državljane in medije, naj prenehajo s sovražnim govorom ter skupaj stopijo kot eno in pomagajo beguncem. Usmerjen je torej v prihodnost in v posledice v prihodnosti ter v izvedbo tako imenovanega nacionalnega načrta. Namreč, po Aristotelu je politični govor ugotavljanje neke verjetne resnice v prihodnosti (Grabnar 1991, 124). Prav tako so glavne

lastnosti tega žanra, da je občinstvo razsodnik, retorik oziroma govorec pa ga nagovarja ali odvrta, da nekaj stori. Pri tem se v poslušalcih dotakne različnih občutkov.

V tej retorični situaciji je sporočilo precej očitno podano občinstvu. Pri občinstvu gre za kompleksnejše strukture, saj nagovarja državni zbor, predsednika vlade in vse Slovence pred televizijskimi zasloni, ki jih je moral Pahor na neki način zadovoljiti s svojimi rešitvami. Politična retorika nagovarja širšo javnost in prav to je storil Pahor, ko je s svojim govorom poskušal pomiriti ljudi v zvezi z varnostjo države, hkrati pa tudi opozoriti na določene pomanjkljivosti ter ukrepe, ki bi bili dobri za v prihodnje. Njegova naloga je bila, da z govorom doseže pri ljudeh obsojanje sovražnega govora in večjo humanost pri sprejemanju beguncev, hkrati pa opozoriti na razmere ter slabo pripravljenost vlade na sprejem beguncev. Z govorom je želel doseči sprejem svojega načrta za prehodno ukrepanje. Borut Pahor v svojem govoru z res slikovitim stilom opisuje težave, ki jih ima Slovenija, težave, ki pestijo vlado.

V politični retoriki, ki je programatska, obstajata dve strategiji prepričevanja. Strategija sklicevanja na vrednote kjer gre za evokacijo vrednot v katere občinstvo verjame; ter strategija materialnih interesov in koristi (S. Trent in P. Depoe v Enos 2010, 539–541).

Vrednote so tako pozitivne kot tudi negativne. Pozitivne vrednote označujejo tisto, kar si želimo, negativne vrednote pa označujejo tisto, kar si ne želimo oziroma tisto, čemur se izogibamo. Tako vrednote kot interesi so v javnem interesu.

Predsednik Borut Pahor se v svojem govoru sklicuje na naslednje vrednote: odgovornost, enotnost, solidarnost, varnost, urejenost, možnost razvoja, dolžnost sodelovanja, razumevanje, zaupanje, preudarnost, humano ravnanje, humanitarnost, preišljeno ravnanje itd.

Omeni pa tudi nekaj negativnih vrednot: nezadovoljstvo beguncev, zaskrbljenost prebivalstva, povečana občutljivost, jemanje pravice do drugačnega mnenja, nestrpnost, žaljenje, sovražni govor.

Omenja materialne interese, oziroma koristi (kaj bo republiki Sloveniji oziroma državljanom koristilo, kaj je v njihovem interesu): razvoj, ukrepanje, humanitarno ravnanje, zagotovitev reda in varnosti, ponovna vzpostavitev reda na mejah, določitev okvirnega števila migrantov, povečanje denarne podpore, meja najbolj povezanega dela Evropske Unije se ne sme

premakniti iz južne meje, uveljavitev in oblikovanje skupne Evropske politike, iskanje političnih rešitev za odprta konfliktna vprašanja na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki.

Poudari, čemu se je potrebno izogniti, da ne bomo utrpeli materialne škode: slabljenju Evropske Unije, razklanemu stališču mednarodnih javnosti, zaostrenemu konfliktu ali vojaškim razmeram v regiji, zavračanju mednarodnega sodelovanja, nehumanemu ravnanju, prevelikemu številu beguncev in migrantov.

Govor vsebuje tako pohvalo, kot tudi veliko grajanja. Namreč že na začetku pohvali vse humanitarne delavce, vojake in ostale, ki skrbijo za red ter pomoč beguncem. Kmalu za tem pa že obsodi slabo pripravljenost Slovenije na prihod beguncev in slabo organiziranost vlade. To pa sta temeljna elementa slavnega žanra. Torej lahko določimo, da govor ne spada samo v žanr deliberativne ali politične retorike, temveč tudi v slavnici oziroma ceremonialni žanr.

Stilna analiza govora nam pove, kakšne in koliko figur, metafor, prisposodob, rim idr. je govorec v svojem govoru uporabil.

Pahor je v svojem govoru uporabljal srednji stil govora, ki je prijeten za poslušanje in usmerjanje ljudi. Uporabljal je bolj izbrane besede in fraze. V svojem govoru je uporabil kar nekaj retoričnih figur, s katerimi je dosegel višji nivo dramatičnosti in želel pri občinstvu vzbuditi patos.

Njegov slog je bil jasen, saj je izbral rabo besed, ki so ustrezale časovnemu obdobju; natančen, saj je izrazil z besedami točno to, kar je želel povedati, in dosegel točno to, kar je želel doseči; ustrezen, saj je uporabil pravilen izbor sinonimov za dano občinstvo.

Kar je zanimivo, so besede največkrat uporabljene v govoru, namreč že te jasno nakažejo kaj je glavna tema govora. Te so *kriza*, ki je uporabljena kar enajstkrat, *načrt* desetkrat, *politika* in *ukrepanje* šestkrat. Veliko se pojavljata tudi besedi *naš*, kar šestintridesetkrat, in bomo petkrat. S tem se z občinstvom poenoti in mu da občutek skupnosti ter vključenosti. Namreč, želi jih prepričati, da so rezultati prav tako odvisni od njih.

Borut Pahor je v svojem govoru uporabil precej retoričnih figur. V govoru je mogoče zaslediti kar nekaj **metafor**: »Slovenija bi utegnila postati tako imenovani žep«, »varnostnima stebroma države«, »značaj krize«, »črno-belo razmišljanje«.

Uporabil je tudi **anafore**: (»glavno vodilo prehodne politike, glavno vodilo prehodne (migracijske politike«), s katerimi je poudaril posamezne besede ali besedne zveze. S

stopnjevanjem z navajanjem vedno močnejših izrazov je dosegel dramatičnost: (*»Imamo dovolj izkušenj, imamo dovolj preudarnosti, imamo dovolj odločnosti in tudi dovolj srčnosti.«*, *»niti ne moremo, niti ne smemo«*, *»zlasti in predvsem«*).

V govoru je možno zaslediti tudi **aliteracije** (*»preudarnih poskusih«*, *»poslanke in poslanci, predsednik«*, *»politika poklicana«*, *»nacionalni načrt«*, *»politična, pravna«*, *»ministrice (in) ministri«*, *»strateško stremljenje«*, *»premišljenih, preudarnih poskusih«*) in **asonance** (*»slovenska družba in država ohranjata«*). Aliteracija je ujemanje soglasnikov ali soglasniških skupin v soglasniških stikih ali pa vzporednih besedah, medtem ko je asonanca ujemanje samoglasnikov, običajno v zaključnih besedah verzov (Dolinar in Knop 1994).

Pojavljajo pa se tudi **metonimija** (*»Važno je, da Slovenija ugotovi okvirno zgornjo mejo števila beguncev in migrantov.«*, *»V kolikor bi Slovenija upravičeno sklepala ...«*, *»Soseščina je plačala visoko ceno.«*), **hiperbola** (*»Naloga je, tega se zavedam, nehvaležna, vendar pa je neizogibna.«*), **antiteza** (*»To je nenazadnje dolžnost in pravica Slovenije kot suverene države«*), **iteracije** (ponavljanje) (*»Gospod predsednik, spoštovani predsednik«*) **paradoks** (*»pričakovati zelo veliko, dajati pa zelo malo«*, *»za boljšo pripravljenost na njen morebitni izbruh«*), **oksimoron** (*»nacionalni načrt za prehodno reševanje begunske in migracijske krize«*, *»Tudi če bi se utegnila nekoliko zmanjšati ... je ... mogoče pričakovati, da se bo nadaljevala.«*) ter **paralelizmi**, ki so sočasno pojavljanje istih besed v drugačni stavčni strukturi (*»Ne govorimo o stvareh, govorimo o ljudeh, ne govorimo o ljudeh, ki nam želijo kaj slabega, ampak govorimo o ljudeh, ki so se znašli v hudih življenjskih stiskah, občutljivost razprave o njih, o našem ravnanju z njimi ne more biti razlog, da bi drug drugemu jemali pravico do drugačnega mnenja.«*) (Dolinar in Knop 1994).

Odzivi na govor

Po govoru predsednika Boruta Pahorja v parlamentu je prišlo do realizacije enega izmed predlogov njegovega "nacionalnega načrta", in sicer regulacije vstopa migrantov s pomočjo zamejitve meje Slovenije s Hrvaško z žičnato ograjo. V medijih je prišlo do burnih odzivov, ki so razdelili državljane na dva pola. Nekateri so postavitev ovir spodbujali, drugi pa obsojali.

Na tiskovni agenciji STA¹⁰ je takoj po govoru predsednika Boruta Pahorja v parlamentu v Ljubljani, 6. novembra, izšel članek na temo, kaj si misli varuh človekovih pravic o žičnati ograji:

»Sama postavitvev ograje na meji še ne pomeni kršenja človekovih pravic, menijo pri varuhu človekovih pravic. Kot so zapisali na svoji spletni strani, je iz poročanja medijev mogoče razbrati, da bi morebitna postavitvev ograje pomenila zgolj regulacijo vstopanja migrantov, ne pa tudi zaprtja meje« (STA 2015b, 6. november).

Večina je podprla postavitvev ograje na meji s Hrvaško. *»Postavitvev ograje na meji s Hrvaško podpira 61 odstotkov vprašanih v anketi, ki jo je za Planet Siol.net naredil Episcenter. Še večjo, 79-odstotno podporo ima postavitvev ograje v primeru, če bi Nemčija in Avstrija omejili sprejem migrantov«* (STA 2015c, 6. november).

Prav tako so nekaj besed v članku namenili tudi govoru predsednika Boruta Pahorja, zapisali so namreč, da ljudje niso navdušeni nad ravnanjem predsednika države, vlade in slovenskih medijev, saj naj po njihovem mnenju ne bi opravljali svojega dela ustrezno.

V STA je 9. novembra izšla tudi novica o pismu, naslovljenem na predsednika Boruta Pahorja po govoru v državnem zboru, pod katerega je bilo podpisanih 15 organizacij in več kot 160 posameznikov. V njem naj bi predsednikove besed o begunski krizi ocenili kot nevedne državnika. (STA 2015d, 9. november)

V okviru simpozija *Kako misliti begunsko krizo* so v zborniku zapisali:

»Glede na izkušnje iz 90-ih let prejšnjega stoletja, ko smo prav tako govorili o begunskem valu, je nepripravljenost politike na sedanje premike toliko bolj zaskrbljujoča. Ena izmed neustreznih reakcij naj bi bila tudi postavitvev t. i. »tehničnih ovir«, ki je naletela na kritično reakcijo strokovne javnosti in lokalnega prebivalstva ter postala še en del problema te rešitve,« (Mlekuž 2015, 4).

To je samo nekaj odzivov, ki so izstopali in bili najbolj prodorni, prišlo je namreč do razkola med levo in desno stranjo, med državo in aktivisti ter med državljani in državo. Vendar prihajalo je do destabilizacije države in potrebne so bile konkretne rešitve, ki jih je predsednik Borut Pahor v svojem govoru tudi podal. Gre za politiko, ki nagovarja občinstvo, ki presoja med dobrim in slabim ter učinkovitim in neučinkovitim.

¹⁰ Slovenska tiskovna agencija (STA 2015).

SKLEP

Na govorništvo 20. stoletja še vedno močno vpliva klasična retorika. Govori dandanes še vedno sledijo Aristotelovemu definiranju klasične kompozicije. Takrat so bili postavljeni temelji, ki bo jih le s težavo kdo zamajal. Seveda se je nekaj stvari do danes v retoriki tudi spremenilo, vendar ne bistveno. Govor je še vedno močno sredstvo prepričevanja. Še najbolj izrazito ga dandanes uporabljajo politiki. Bistvena sta sporočilo in vpliv govora na vse prisotne.

Begunska kriza, ki pesti Slovenijo vse od avgusta 2015, je pahnila Slovenijo v nekakšno destabilizacijo, proti kateri so bili potrebni ukrepi, da ne bi postala tako imenovani "begunski žep". Prišlo je do neskladij v parlamentu med levo in desno stranjo, prav tako pa je posledično med ljudmi zavladala panika. Predsednik Borut Pahor se je znašel v težki situaciji. Z govorom je moral združiti parlament in državljane, prav tako jih pomiriti ter predlagati rešitve. To mu je tudi uspelo. Govor zajema argumente, ki so prav tako politični predlogi. Glavna teza pa je izvršitev "nacionalnega načrta". Sam govor je državo prisilil k ukrepom in poudaril enotnost. Eden izmed predlaganih ukrepov v govoru, ki je povzročil tudi največ reakcij med ljudmi, se je tudi realiziral, in sicer zamejitev vstopa beguncev v Slovenijo, da ta ne bi postala »žep«. To so storili s postavitvijo žičnate ograje na meji s Hrvaško. Veliko je bilo polemike v medijih okrog tega, ali je bila postavitve žičnate ograje primerna ali ne. Nekateri so tudi menili, da je stanje v državi to še bolj zaostriilo, nekateri pa, da je to omogočilo večjo varnost in pregled nad vstopom beguncev.

Govor predsednika Boruta Pahorja je eden izmed boljših in zelo dobro sestavljenih retoričnih govorov. Napisan je v srednjem stilu in uporablja kar nekaj retoričnih figur. Govor po eni strani graja vlado in državljane, po drugi strani pa jih spodbuja k ukrepom ter sodelovanju pri begunski krizi in izvajanju tako imenovanega nacionalnega načrta za prehodno reševanje begunske ter migracijske krize, kar pa je tudi osrednja tema samega govora. V govoru so podani jasni argumenti, ki občinstvu ne pustijo prostora za dvome. Govor je prepričljiv in jassen. Podana teza in argumenti so kratki ter jasni, v njih so pozitivno stabilizirane konkretne politične rešitve.

Po mojem mnenju je bil govor izpeljan zelo dobro glede na to, v kakšno situacijo je bil predsednik postavljen. V govoru je bilo podanih kar nekaj argumentov oziroma političnih

rešitev za Slovenijo glede begunske krize. Kljub strinjanju in nestrinjanju medijev z danimi rešitvami ter s samim govorom se je po tem stanje v Sloveniji nekako stabiliziralo in umirilo. Tudi v medijih se je kmalu za tem zadeva polegla. Torej bi iz tega lahko podali sklep, da so se ljudje in parlament odzvali na sam govor ter konkretizirali podane rešitve. Te pa so posledično vplivale na stabiliziranje stanja v Sloveniji.

LITERATURA

1. Barthes, Roland. 1990. *Retorika starih: Elementi semiologije*. Ljubljana: Založba ŠKUC.
2. Bertoneclj, Ivan. 1980. *Predavanje in govorništvo*. Ljubljana: DDU Univerzum.
3. Bešter, Romana, Aleš Drolc, Bogomir Kovač, Silva Mežnarič in Simona Zavratnik Zimic. 2003. *Migracije – Globalizacija – Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni inštitut za sodobne družbene in politične študije. Dostopno prek: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/publikacije/pdf/MI_eu_monitor_migracije.pdf (29. julij 2016)
4. Crowley, Sharon in Debra, Hawhee. 2009. *Ancient rhetorics for contemporary students*. New York: Pearson/Longman. Dostopno prek: <http://www-personal.umich.edu/~alisse/PDFs/Crowley.pdf> (23. julij 2016)
5. Dolinar, Ksenija in Seta, Knop. 1994. *Leksikon Cankarjeve založbe*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
6. Enos, Theresa. 2010. *Encyclopedia of rhetoric and composition: communication from ancient times to the information age*. New York: Routledge.
7. Grabnar, Boris. 1991. *Retorika za vsakogar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
8. Herrick, James A. 2006. *The history and theory of rhetoric: an introduction*. Boston: Allyn and Bacon.
9. Kennedy, George A. 1994. *A new history of classical rhetoric: an extensive revision and abridgment of The art of persuasion in Greece, The art of rhetoric in the Roman world and Greek rhetoric under Christian emperors with additional discussion of late Latin rhetoric*. Princeton, New Jersey: Princeton university press.
10. ---2001. *Klasična retorika ter njena krščanska in posvetna tradicija od antike do sodobnost*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
11. Kogovšek Šalomon, Neža in Veronika, Bajc. 2015. *Razor – Wired: Reflections on Migration Movements through Slovenia in 2015*. Ljubljana: Peace Institute. Dostopno prek: http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2016/03/Razor_wired_publikacija_web.pdf (29. julij 2016)
12. Lanham, Richard A. 1991. *A handlist of rhetorical terms*. Berkley; Los Angeles; Oxford University of California Press.

13. Mlekuž, Ana. 2015. *Kako misliti »begunsko krizo«*. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Dostopno prek: http://novice.pei.si/wp-content/uploads/sites/2/2016/01/zbornik_simpozij.pdf (29. julij 2016)
14. Politikis. 2012. Biografija: *Borut Pahor – četrti predsednik slovenske države (govor ob zmagi)*. Dostopno prek: <http://www.politikis.si/?p=80217> (29. julij 2016)
15. Sloane, Thomas O. 2001. *Encyclopedia of rhetoric*. Oxford; New York: Oxford University Press.
16. Smolej, Tone in Matej, Hriberšek. 2006. *Retorične figure*. Ljubljana: DZS.
17. STA. 2015a. *Alternativna akademija Pahorja in Cerarja poziva k obsodbi sovražnega govora do beguncev*. Dostopno prek: <https://www.sta.si/2194098/alternativna-akademija-pahorja-in-cerarja-poziva-k-obsodbi-sovraznega-govora-do-beguncev?q=poziv> (25. julij 2016)
18. STA. 2015b. *Varuh: Sama postavitev ograje še ne pomeni kršenja človekovih pravic*. Dostopno prek: <https://www.sta.si/2195574/varuh-sama-postavitev-ograje-se-ne-pomeni-krsenja-clovekovih-pravic?q=ograj> (25. julij 2016)
19. STA. 2015c. *Večina podpira postavitev ograje na meji s Hrvaško*. Dostopno prek: <https://www.sta.si/2195621/vecina-podpira-postavitev-ograje-na-meji-s-hrvasko?q=ograj> (25. julij 2016)
20. STA. 2015d. *V pismu Pahorju kritično do njegovih besed o begunski krizi*. Dostopno prek: <https://www.sta.si/2196469/v-pismu-pahorju-kriticno-do-njegovih-besed-o-begunski-krizi?q=ograj> (25. julij 2016)
21. Škerlep, Andrej. 2009. *Retorika sprave v postkomunistični Sloveniji: analiza govora predsednika Kučana v Kočevskem rogu julija 1990*. Teorija in praksa 24 (6) 839–856.
22. Urad predsednika Republike Slovenije. 2012. *Življenjepis*. Dostopno prek: <http://www.predsednik.si/up-rs/uprs.nsf/objave/Zivljenjepis?OpenDocument> (29. julij 2016)
23. --- 2015. *Predsednik republike v državnem zboru podal mnenje o aktualni imigrantski problematiki*. Dostopno prek: <http://www.predsednik.si/up-rs/uprs.nsf/objave/7AAE93BC996B9C46C1257EF4004C3C69?OpenDocument> (06. januar 2016)
24. Zupančič, Zdravko. 2007. *Mali vedež retorike*. Ljubljana: Šola retorike.

PRILOGA

»(Velja govorjena beseda!)¹¹

*Spoštovani predsednik Državnega zbora,
spoštovane poslanke in poslanci, predsednik vlade, ministrice in ministri,
spoštovani gospe in gospodje,
(zahvala)*

v imenu države se najprej, vendar zelo iskreno zahvaljujem vsem, ki na različne načine skrbijo za humano pomoč beguncem in migrantom ter skrbijo za vzdrževanje reda in varnosti. Njihova ravnanja so premišljena in so srčna. V ospredje postavljajo dostojanstvo človeka. Pomembno pripomorejo k temu, da tudi v tem zahtevnem času slovenska družba in država ohranjata človeški obraz. To vzbuja v nas upravičene občutke ponosa in v naši družbi utrjuje plemenite človeške vrline. Za narodni značaj in tudi za razvoj je v podobnih zgodovinskih prelomnih trenutkih to velikega pomena.

*Spoštovani gospod predsednik,
visoki dom,*

(potreba po nacionalnem načrtu za prehodno ukrepanje)

skupaj z vami se zavedam posebnosti in razsežnosti nastalih razmer. V celoti razumem našo skupno odgovornost. Ocenjujem, da je slovenska politika poklicana k oblikovanju skupnega dogovora o ukrepanju. Za potrebe pričujočega mnenja in današnjega nastopa bom ta dogovor imenoval nacionalni načrt za prehodno reševanje begunske in migracijske krize. Nastati mora s skupnimi močmi in mora biti nazadnje deležen čim širše politične podpore. Sprejmite, prosim, to mnenje kot prispevek k tej zelo zahtevni nalogi. Načrt potrebujemo zaradi odsotnosti celovitejše in skupne evropske politike. Slovenija si bo seveda zavzeto in iskreno prizadevala za njeno čimprejšnje oblikovanje in uveljavljanje. V prehodnem času pa je dolžna po lastni presoji sprejemati vse potrebne ukrepe, prvič, za humano ravnanje z begunci in migranti in drugič, za sprejemanje vseh ukrepov za zagotavljanje reda in varnosti države. To je naša politična, pravna in tudi moralna dolžnost.

Gospod predsednik,

¹¹ Besedilo je pridobljeno iz internetne strani Urada predsednika Republike Slovenije in ni lektorirano.

potrebo po nacionalnem načrtu zahteva utemeljeno pričakovanje, da begunska oziroma migracijska kriza ne bo pojenjala. Tudi če bi se utegnila nekoliko zmanjšati v naslednjih dneh ali tednih, zlasti zimskih, je spričo razmer, ki jo poganjajo, mogoče pričakovati, da se bo nadaljevala. Sedanji ukrepi oblasti pa so večinoma zelo začasne narave in ne bodo vzdržni na daljše časovno obdobje.

(vzpostavitev običajnega reda na državnih mejah)

Osrednji cilj načrta za prehodno ukrepanje je ponovna vzpostavitev običajnega reda na mejah države. Ta red naj pristojni državni organi v razumnem času, postopoma in na sorazmeren način vzpostavijo. To je nenazadnje dolžnost in pravica Slovenije kot suverene države.

Važno je, da Slovenija ugotovi okvirno zgornjo mejo števila beguncev in migrantov, ki jih lahko trajneje namesti in zanje poskrbi. Naloga je, tega se zavedam, nehvaležna, vendar pa je neizogibna. Približno število beguncev in migrantov, ki bi jih bila naša država in družba sposobna trajneje oskrbeti in zanje humano poskrbeti, je namreč odločilen dejavnik za sprejemanje tako imenovanih stopnjevanih ukrepov glede nadzora na državnih mejah. In po tem me sprašujete v vašem vprašanju.

Pri določitvi okvirnega največjega števila beguncev in migrantov je potrebno upoštevati tudi razliko med tistimi, ki bodo prosili za azil in migranti. Zlasti pri slednjih utegnemo pri trajni namestitvi naleteti na nasprotovanja, saj bodo v Sloveniji ostali proti njihovim pričakovanjem in tudi proti njihovi volji. Ne glede na razlike v njihovih formalnih statusih, pa se moramo vedno zavedati, spoštovane gospe in gospodje, da smo jim dolžni pomagati kot ljudem v njihovi hudi življenjski stiski in preizkušnji.

(glavno vodilo prehodne politike)

Glavno vodilo prehodne migracijske politike naše države mora po mojem mnenju biti, da naj dnevno število vseh beguncev in migrantov na ozemlju Republike Slovenije bistveno ne presega okvirnega največjega števila beguncev in migrantov, ki smo jih pripravljene in sposobni poskrbeti za trajnejše obdobje.

Pri pripravi takega načrta, se pravi, nekega domišljenega in preišljenega vodila za naša ravnanja v prihodnjih tednih in mesecih, moramo nameniti možnosti bistveno poostrelega nadzora na slovensko-avstrijski meji posebno pozornost. Vse od začetka kriza, tako v času prvega, kot sedaj v času drugega vala, je namreč pretočnost naše severne meje odločilnega pomena tudi za naša ravnanja.

V kolikor bi Slovenija upravičeno sklepala, da utegne biti pretočnost za begunski in migracijski val na slovensko-avstrijski meji opazno manjša, mora takoj sorazmerno poostriiti

nadzor na slovensko-hrvaški meji, ki je tudi schengenska meja EU. V nasprotnem primeru se bi se v Sloveniji znašlo bistveno več beguncev in migrantov, kot jih naša država zmore trajneje oskrbeti in zanje humano poskrbeti.

(nevarnost t. i. žepa)

Vsako oklevanje bi bilo v takih okoliščinah neodgovorno. Od njega nihče ne bi imel nič, ne Evropa, ne naša država, ne begunci, emigranti, ne naše prebivalstvo, ki smo mu odgovorni. Slovenija bi utegnila postati tako imenovani žep, v katerega bi se zateklo in v njem ostalo bistveno preveliko število beguncev in migrantov, ki ne bi mogli, zaradi naše majhnosti in drugih značilnosti pomagati tako, kot si to zaslužijo. V takem primeru bi bile prvič, sposobnost humanega ravnanja naših oblasti, drugič, povečana verjetnost nezadovoljstva beguncev in migrantov in tretjič, zaskrbljenost našega prebivalstva verjetno prevelike za neko normalno obvladovanje razmer. To pa bi značaj krize, ki je vsaj po mojem mnenju zlasti humanitarne narave, spremenilo v krizo varnostnih razmer. Kar sedaj, po mojem mnenju še ni, in če bomo premišljeno, preudarno in seveda tudi odločno ukrepali, se to v prihodnje tudi ne bo zgodilo. Naložena nam je odgovornost, da se to ne zgodi.

(nujnost povečanih denarnih sredstev za policijo in vojsko)

Gospod predsednik,

v tem smislu se moramo zavedati, da je za učinkovito ukrepanje države v teh razmerah potrebno nameniti več finančnih sredstev za delovanje slovenske policije, vojske in civilne zaščite. Vem, da je za predsednika vlade in njegov kabinet vedno težko, ko drugi, ki te odgovornosti na koncu nimajo, izven državnega zbora, licitirajo o višini teh sredstev. To razumem, vendar sem danes izjemoma v položaju, ko moram to storiti. Kot vrhovni poveljnik obrambnih sil sem namreč že dve leti zapored prisiljen oceniti, da se je slovenska vojska prav zaradi pomanjkanja finančnih sredstev znašla na najnižji ravni pripravljenosti.

Od slovenske policije in vojske in civilne zaščite ne smemo pričakovati zelo veliko, dajati pa zelo malo. V sedanjih okoliščinah si vas izjemoma dovolim pozvati k povečanju denarne podpore obema glavnima varnostnima stebroma države.

(sodelovanje državne in lokalnih oblasti)

Pomemben del tako imenovanega nacionalnega načrta mora biti tvorno sodelovanje državne oblasti z lokalnimi skupnostmi.. Načrt naj predvidi vse potrebne oblike sodelovanja, da se bo zaupanje med obema ravnema oblasti poglobilo in okrepilo. Samo v tem primeru in ob sprotnem odkritem seznanjanju javnosti z vsemi pomembnimi informacijami smemo

pričakovati tudi potrebno sočutje prebivalstva z begunci in migranti ter njegovo podporo, razumevanje in zaupanje v naša ravnanja.

(dejavna diplomacija)

Za prehodno ukrepanje do sprejetja in uveljavitve skupne evropske migracijske politike je zelo velikega pomena iskreno, tesno in uspešno sodelovanje zlasti s sosednjimi državami, državami udeleženkami tako imenovanega mini vrha EU o begunski krizi, ustanovami EU in seveda tudi OZN.

Glede na aktualne okoliščine in pomembnost naše severne in južne meje za prehodno reševanje begunske in migracijske krize je posebnega pomena vsestransko sodelovanje s sosednjima državama, Avstrijo in Hrvaško. Prizadevati si moramo, da se okrepi medsebojno zaupanje, zlasti s Hrvaško, če in ko bi se Slovenija utegnila odločiti za stopnjevanje ukrepov za nadzor južne meje kot schengenske meje, če in ko bo to potrebno.

Visoki dom,

(državni interes strateškega značaja)

tudi prehodno ukrepanje naše države v begunski in migracijski krizi mora odražati strateško stremljenje naše države, da Slovenija ostane tudi po tej krizi v najbolj povezanem delu Evropske unije. Vsak pomembnejši ukrep, ki ga bomo načrtovali, sprejeli in uveljavili, mora premišljati tudi ta pomemben kriterij. Za nobeno ceno, za nobeno ceno se meja najbolj povezanega dela Evropske unije ne sme premakniti z naše južne meje na Karavanke. To je državni interes strateškega značaja.

Spoštovani predsednik,

spoštovane poslanke in poslanci, predsednik vlade, ministrice in ministri,

(oblikovanje skupne evropske politike)

danes razpravljamo o nujnosti nacionalnega načrta prehodnega ukrepanja Slovenije tudi zaradi odsotnosti in neodzivnosti skupne evropske politike do aktualne begunske in migracijske krize. V našem najbolj neposrednem interesu je, da si dejavno prizadevamo za njeno čimprejšnje oblikovanje in uveljavitev. Izkoriščam to priložnost za poudarek, da sta politična, gospodarska in socialna poglobitev te povezave EU in njena širitev v našem najbolj vitalnem interesu. Zato si in si mora tudi naprej Slovenija, tako glede aktualne krize kot vseh drugih pomembnih vprašanj za sedanost in prihodnost Evropske unije prizadevati, da se bo

EU krepila, ne pa da bi zaradi te krize ali drugih kakorkoli slabila. To za Slovenije v nobenem primeru ne more biti dobro.

(mirno reševanje sporov)

Evropska unija ima po mojem mnenju glede begunske in migracijske krize tri poglobitve naloge. Prvič, da oblikuje nabor takojšnjih in dolgoročnih ukrepov za uspešno in solidarno razdelitev bremena sedanje krize in za boljšo pripravljenost na njen morebitni izbruh. In drugič, menim, to dodajam k temu, k temu kar ste dobili kot pisno mnenje, da je pomembno ali zna in zmore uveljaviti nadzor na zunanjih mejah Evropske unije v tem primeru in ta hip zlasti na mejah z Grčijo in tretjič, da se aktivneje vključi v iskanje političnih rešitev za odprta konfliktna vprašanja na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki.

Menim, da je za Slovenijo sprejemljiva taka skupna zunanja in varnostna politika Evropske unije glede teh vprašanj, ki postavlja v ospredje mirno reševanje sporov in praviloma potrebo po mandatu OZN za morebitno vojaško posredovanje mednarodne skupnosti, če bi bila sprejeta taka ocena, da drugače trajnega miru ni mogoče zavarovati. Slovenija podpira in bo to počela tudi vnaprej vse pobude za oblikovanje enotnih političnih ciljev mednarodne skupnosti za posredovanje na kriznih območjih sveta. Iz naše lastne izkušnje izpred četrst stoletja vemo, kako usodno je lahko razklano stališče mednarodne javnosti do zaostrenih, celo konfliktnih ali vojaških razmer v neki regiji. Ta soseščina je plačala visoko ceno prav zaradi dolge odsotni enotnih političnih ciljev in je pravzaprav prišlo do mirnega reševanja šele po tem, ko je prišlo do dogovora o skupnih enotnih političnih ciljih, glede posredovanja za mir in varnost.

(odgovornost za sodelovanje in varnost na področju Zahodnega Balkana)

Slovenija si v okviru različnih neformalnih in formalnih multilateralnih pobud ter Evropske unije in Zaveznitva NATO prizadeva za boljše razumevanje in uspešnejše reševanje zahtevnih in kompleksnih problemov na področju Zahodnega Balkana. Razume povečano občutljivost zaradi nastale begunske in migracijske krize.

Izkoriščam to priložnost, da naslovim nekatera pričakovanja mednarodne javnosti, naj kot eden od pobudnikov in voditeljev neformalnega Procesu Brdo–Brioni pozovem k sklicu izredne konference o begunski problematiki. Glede tega naj pojasnim, da sva v začetku septembra skupaj s predsednico Hrvaške Kolindo Grabar-Kitarović poslala vabilo ameriškemu podpredsedniku Josephu Bidnu za udeležbo na skorajšnjem vrhu, ki naj bi bil v celoti posvečen varnostnim vprašanjem. V tem smislu se novi neformalni vrh voditeljev Brdo-Brioni procesa pripravlja. Čeprav ni namenjen in se za to nisva odločila zlasti in predvsem

zaradi begunske krize je seveda jasno, da se tej problematiki niti ne moremo niti ne smemo izogniti.

Za Slovenijo je pomembno, da Evropska unija, celotna mednarodna skupnost pri reševanju begunske problematike razume, da je Slovenija zelo občutljiva na to ali se jo ali se jo ne umešča v prostor Zahodnega Balkana. Slovenija ima vrsto identitet: mediteransko srednjeevropsko, je država članica EU in NATO, članica Evrocone, države, ki v najbolj povezanem delu Evropske unije. Mi smo lahko toliko bolj aktivni na področju Zahodnega Balkana, kolikor bo vsem, ki pričakujejo naše odgovorno ravnanje v tem delu jugovzhodne Evrope jasno, da geopolitično tja ne spadamo. Kar se tiče obravnave begunske problematike, Slovenija se je tako zavzela prav tako pričakujemo, da v kolikor se je in se bo tematizirala t.i. Balkanska pot beguncev in migrantov za Slovenijo ni sprejemljivo, da bi se sešle samo države od naše države, navzdol do Grčije. Nujno morata biti iz stvarnih in simbolnih razlogov prisotni tudi Avstrija in Nemčija.

(Slovenija članica EU in NATO)

Slovenija je članica EU in NATO in mora pri vseh morebitnih novih razvrščanjih v simbolnem in stvarnem smislu ostati umeščena v okolje, v katero po svojem političnem in varnostnem značaju tudi sodi. Slovenija naj bo v tej pobudi, kot v vseh ostalih pobudah, pri svojem delu v Evropski uniji, mednarodni skupnosti iskreno, odkrito, zaradi poznavanja kulture, izkušenj ljudi prizadevala za procese sprave, miru, sožitja in reševanja odprtih vprašanj med državami bivše Jugoslavije aktivna toliko, kolikor bo popolnoma jasno, da to počne kot aktivna država članica Evropske unije in Zveze NATO in ne zato, ker tako ali drugače sodi v geopolitični prostor Zahodnega Balkana.

Spoštovani predsednik,

spoštovane poslanke in poslanci,

(nesprejemljivost sovražnega govora)

tudi o aktualnem problemu begunske in migracijske krize je potrebno kritično in demokratično razpravljati. Občutljivost teme in priznati moramo, da je zelo občutljiva. Ne govorimo o stvareh, govorimo o ljudeh, ne govorimo o ljudeh, ki nam želijo kaj slabega, ampak govorimo o ljudeh, ki so se znašli v hudih življenjskih stiskah, občutljivost razprave o njih, o našem ravnanju z njimi ne more biti razlog, da bi drug drugemu jemali pravico do drugačnega mnenja. Vsi pa moramo zelo paziti, da se izogibamo stališčem, stavkom, izjavam,

ki bi jih lahko kdorkoli razumel kot nestrpna in žaljiva. Nihče od nas ni imun za sovražni govor, dolžni pa smo tudi zaradi položajem, ki jih zasedamo, saj nenazadnje predstavljamo vse naše ljudi, storiti vse, da se v kolikor je to mogoče izognemo ali pa se pri spodrseljajih za to opravičimo.

Spoštovane gospe in gospodje,

(skupaj)

Prepričan sem, da bomo slednjič v Sloveniji in Evropski uniji kljub izjemni zahtevnosti te teme ob iskrenih, premišljenih, preudarnih poskusih vendarle oblikovali potrebno soglasje za uspešno ukrepanje. Zdi se, da utegne ta kriza in naš odziv nanjo močno vplivati na značaj naše sedanje in bodoče družbe in to bolj, kot je bilo mogoče sprva pričakovati. Vedno, ko se družbe soočajo s takimi izzivi, ki so zelo zahtevni, ki so kontraverzni, ti ne dovoljujejo črno belega razmišljanja, vselej so to zelo zapletena vprašanja, ki pa jih je, če se tako lotimo mogoče lotiti in rešiti na način zaradi katerega bomo, ko bo to enkrat za nami, na svoja in naša ravnanja gledali z enim občutkom ponosa. Tudi za prihodnje generacije pomeni nek vir navdiha.

Znašli smo se v položaju, ko moramo tako zaradi humane obravnave beguncev in migrantov, kot zavoljo zagotovitve reda in varnosti, hitro sprejemati premišljene, preudarne in odločne ukrepe. Nihče od nas ne ve in ne more vedeti, kako se bo v prihodnosti razvijala sedanja begunska in migracijska kriza. Dolžni pa smo in to vas pozivam, kot predsednik republike in eden od nas, stakniti naše glave. Imamo dovolj izkušenj, imamo dovolj znanja, imamo dovolj preudarnosti, imamo dovolj odločnosti in tudi dovolj srčnosti, da nenazadnje različnih stališč oblikujemo skupno nacionalno in skupno evropsko politiko tako, da bomo na naše ravnanje kasneje ponosni in bo vir navdiha tudi za prihodnje generacije in prihodnje izzive.

Zelo se vam zahvaljujem za vašo pozornost in vam želim vse dobro.«